

KÄSITYÖTAIDON OPPIMINEN JA KEHITTYMINEN

- Lähteet:
- Anttila, P. 1993. Käsityön ja muotoilun teoreettiset perusteet, 60-61.
- Kojonkoski-Rännäli, S. 1995. Ajatus käsissämme. Käsityön käsitteen merkityssisällön analyysi.
- Lepistö, J. 2004. Käsityö kasvatuksen välineenä. 33.
- Suojanen, U. 1993. Käsityökasvatuksen perusteet, 123-125.
- Lue myös Keskinen, E. 1995. Taitojen oppiminen. Teoksessa J.Kuusinen (toim.) Kasvatuspsykologia. 70-94.

KÄSITYÖTAITO

Käsityötaito ei ole vain fyysinen taito vaan se kehittää ihmistä monipuolisesti. Käsityötaito on monipuolinen taitokimppu, johon kuuluu kognitiivisia taitoja, kuten ajattelu- ja ongelmanratkaisutaitoja, kehollisia taitoja, kuten käden ja silmän koordinaatiokykyä, avaruudellista hahmotuskykyä, näppäryyttä, tarkkuutta ja nopeutta ja ns. kulttuurisia taitoja eli yhteistyökykyä ja kulttuurista sensitiivisyyttä.

(Kojonkoski-Rännäli 1995, 66-67.)

KÄSITYÖTIETO

Käsityötiedolla tarkoitetaan tekijän, materiaalien, työkalujen ja prosessien tuntemusta.

Käsityössä on aina olemassa toiminnan kohde ajatuksellisena motiivina ja tavoitteena. Henkilöllä, joka pystyy luomaan tällaisia mielikuvia, on käsityötietoa. Toiminnan kohde saa kuitenkin esineellisen muotonsa vasta psyykkisen ja käytännön toiminnan kautta. (Lepistö 2004, 33.)

- taitoa ei opita kirjallisuutta lukemalla
- erilaisten henkisten suoritusten ja taitojen oppimisen välillä ei voi tehdä mitään jyrkkää eroa, sillä motoriseenkin suoritukseen liittyy aina sen suunnittelua ja ohjausta eli henkinen teko
- taidon oppiminen on henkilökohtainen, runsaasti harjoittelua vaativa, pitkäaikaista perehtymistä vaativa prosessi
- taito ei yleensä unohdu kuten tietoina vaan se ruostuu eli taidon hallinnan taso alenee
- toisaalta monet (motoriset) taidot ovat sellaisia, että kun ne kerran oppii perusteellisesti, niiden liikeradat siirtyvät aivorungon hallitsemaalle tasolle, josta ne voi harjoituksen avulla jälleen ottaa käyttöön edelleen korkeatasoisina

Taitosuoritus opitaan yleisimmän teorian mukaan peräkkäisin, toisiaan seuraavin, kumuloituvien eli kasautuvien kierroksin.

Taidon oppimisessa on oleellista orientaatio liikkeeseen

- liikkeeseen valmistautuminen
- liikkeen toteutus
- väärrien ja liiallisten liikkeiden ehkäiseminen

Aistit rekisteröivät motorisen suorituksen.

Kinesteettinen eli asento- ja liikerekisteri on keskeinen.

Haptinen, visuaalinen ja auditiivinen rekisteri keräävät tietoa toimintojen spatiaalis-visuaalisista koordinaateista ympäristöön nähden, kuten esimerkiksi toiminnan suunnasta ja sen fyysisistä rajoista.

Taidon oppimisen kolme vaihetta

1. Tiedostamisvaihe (kognitio)

- havaintoja ja tiedonhankintaa
- mielikuva suorituksesta
- toiminnan tietoinen tarkkailu
- vaadittavien reaktioiden hallinnan opettelu
- tavoitteista ja menettelytavoista luodaan alustava sisäinen malli
- vain selvimmän yhteen niveltävät osat suoritetaan yhtäjaksoisesti
- runsaasti virheitä, alhainen nopeus
- visuaalinen kanava hallitsee suoritusta

Taidon oppimisen kolme vaihetta

2. Jäsentymisvaihe (assosiaatio eli kiinnittyminen, harjaantuminen)

- valittuja menetelmiä harjoitellaan
- toimintamalli vakiintuu
- virhetoiminnot vähenevät minimiin
- kognitiivinen osuus vähenee ja tilalle tulee motorinen harjoittelu
- yhteen liittyvät osat nivelletään yhä paremmin toisiinsa
- nopeus ja koordinaatio paranevat
- pääosassa motorinen harjaantuminen

Taidon oppimisen kolme vaihetta

3. Täydentymisen vaihe (autonominen vaihe)

- monivaiheiset kokonaisuudet hallitaan sujuvasti
- rasituksen ja häirinnän sieto lisääntyy
- asteittain paraneva nopeus ominaista
- taidoista tulee automaattisempia, tietoisien kontrollin osuus vähenee
- suuret toimintayksiköt korvaavat edellisen vaiheen erillisyyksiköt
- erittäin monivaiheiset ja kompleksiset suoritustaidot pystytään hallitsemaan automaattisesti
- vaihetta hallitsee kokonaisuuksien hahmottaminen ja hallinta

Käsityötaidon opettaminen

- Käsittelevätkö Anttila ja Suojanen käsityötaidon oppimista riittävän monipuolisesti? Mitä muuta käsityötaidon hallitsemiseen mahdollisesti kuuluu?
- Miten opettajan on toimittava taidon oppimisen eri vaiheissa, jotta hän tukee oppilasta parhaiten?
- Mille taidon oppimisen vaiheelle koulukäsityössä päästään; mille on tarkoituksenmukaista päästä?